

Dit document bevat een samenvatting van de opzet en de resultaten van het onderzoek naar de voorwaarden voor het optimaal functioneren van de aandachtsfunctionaris Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in de praktijk. In deze samenvatting lichten we eerst kort het doel van het onderzoek en de methodologische benadering toe. Vervolgens beschrijven we de resultaten van het onderzoek en de handvatten die deze resultaten bieden voor beleidsmakers.

Aanleiding

Een goed functionerende aandachtsfunctionaris is essentieel voor een vanzelfsprekend en zorgvuldig gebruik van de meldcode HGKM door beroepskrachten die onder de Wet meldcode vallen. Dit draagt bij aan het tijdig herkennen van signalen van HGKM en aan adequaat handelen op deze signalen, zodat voortdurende en escalatie van geweld zo veel mogelijk worden voorkomen.

De LVAK wil de positie van de aandachtsfunctionaris in de praktijk versterken. Hiervoor wil ze in beeld brengen welke randvoorwaarden nodig zijn zodat aandachtsfunctionarissen optimaal en effectief kunnen functioneren. De uitkomsten van het onderzoek geven informatie over de positie van aandachtsfunctionarissen zoals deze nu in de praktijk is, en hoe deze idealiter ingericht zou moeten zijn. Met deze inzichten wil de LVAK zich inzetten voor verdere professionalisering en het versterken van de positie van aandachtsfunctionarissen.

Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de randvoorwaarden die nodig zijn om aandachtsfunctionarissen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (HGKM) optimaal en effectief te laten functioneren. Met deze inzichten wil de Landelijke Vereniging van Aandachtsfunctionarissen Kindermishandeling en Huiselijk Geweld (LVAK) bijdragen aan verdere professionalisering en versterking van de positie van de aandachtsfunctionaris.

De centrale onderzoeksvraag luidt:

Welke voorwaarden zijn noodzakelijk voor het optimaal functioneren van de aandachtsfunctionaris HGKM, en hoe verschilt dit per sector?

Methodologische benadering

Het onderzoek heeft een mixed-method-benadering, waarin kwantitatieve en kwalitatieve methoden zijn gecombineerd. Het onderzoek is uitgevoerd in vier fasen:

- **Voorbereiding:** in overleg met de LVAK is een analysekader opgesteld waarin randvoorwaarden voor optimaal functioneren zijn geoperationaliseerd (zoals uren, positionering, deskundigheid en bestuurlijke betrokkenheid).
- **Enquête:** een digitale enquête is ingevuld door 1.429 aandachtsfunctionarissen uit diverse sectoren. De data zijn beschrijvend en vergelijkend geanalyseerd, met aandacht voor verschillen tussen sectoren.
- **Groepsinterviews en kennismiddag:** vijf groepsinterviews (33 deelnemers) en een aanvullende kennismiddag (12 deelnemers) zijn georganiseerd om de enquête-uitkomsten te verdiepen en praktijkervaringen, knelpunten en succesfactoren te verzamelen.
- **Analyse en afronding:** alle gegevens zijn thematisch en integraal geanalyseerd om de hoofd- en deelvragen te beantwoorden, met waar relevant aandacht voor sectorspecifieke verschillen.

Resultaten van het onderzoek

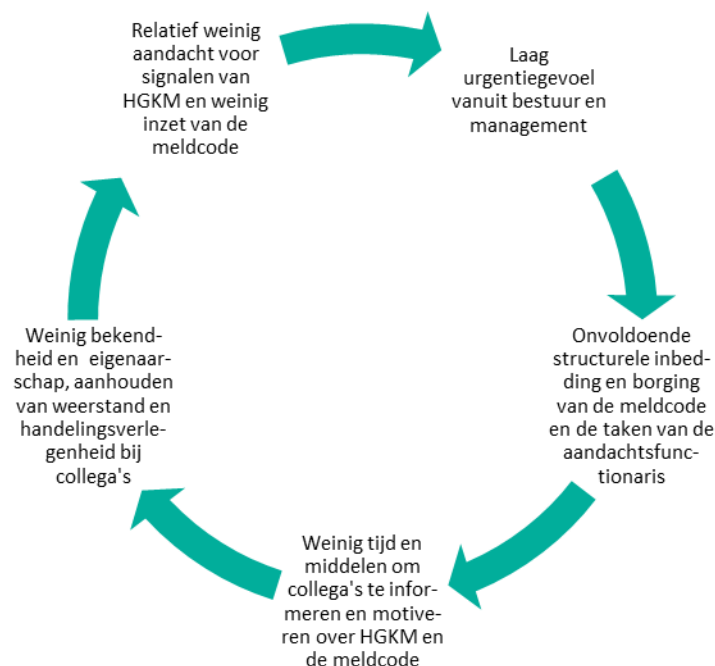
Het onderzoek laat zien dat aandachtsfunctionarissen hun rol momenteel vaak niet optimaal kunnen vervullen door het ontbreken van cruciale randvoorwaarden. Hoewel veel organisaties formeel het LVAK-functieprofiel hanteren, is er vaak een kloof tussen vastgestelde en daadwerkelijk uitgevoerde taken. Deze kloof is het grootst in sectoren waar de functie niet is geformaliseerd en geen structurele uren beschikbaar zijn.

Het onderzoek toont aan dat noodzakelijke voorwaarden voor optimaal functioneren zijn:

- structurele en voldoende uren;
- duidelijke positionering en formalisering van de functie;
- bestuurlijke betrokkenheid en prioriteit;
- adequate bevoegdheden en toegang tot informatie;
- deskundigheid, scholing en netwerkondersteuning;
- goede aansluiting op ketenpartners, waaronder Veilig Thuis.

Aandachtsfunctionarissen zien zichzelf als sleutelpersoon in het ondersteunen van collega's bij vermoedens van HGKM en het structureel onder de aandacht brengen van het onderwerp HGKM binnen de organisatie. In de praktijk besteden zij het grootste deel van hun tijd aan ad-hocvragen en casusbegeleiding. Preventieve en structurele taken zoals het informeren, en het implementeren en borgen van beleid betreffende de Wet meldcode blijven vaak liggen door tijdgebrek en beperkte middelen. Ook al neemt de bekendheid van de meldcode over het algemeen toe, er is in alle deelsectoren sprake van handelingsverlegenheid bij beroepskrachten. Door onvoldoende kennis over de meldcode en drempels bij het signaleren van vermoedens van HGKM worden signalen gemist of onvoldoende opgevolgd.

Er is duidelijk een vicieuze cirkel zichtbaar in de praktijk: beperkte bestuurlijke urgentie en onvoldoende structurele uren leiden tot weinig preventie en scholing, waardoor de meldcode beperkt wordt gebruikt en het signaleren van HGKM onvoldoende aandacht en prioriteit krijgt. Dit patroon is zichtbaar in alle sectoren, maar vooral in onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning en gemeenten. Zorgsectoren zoals ziekenhuizen, revalidatie en gehandicaptenzorg hebben relatief meer randvoorwaarden op orde, maar signaleren net als de andere deelsectoren handelingsverlegenheid bij collega's en de noodzaak van meer aandacht voor HGKM.

Succesvolle voorbeelden uit de praktijk laten zien dat formalisering van de functie, structurele uren, zichtbaarheid op de werkvloer, praktijkgerichte en structurele scholing en goede afspraken met ketenpartners cruciaal zijn. Daarnaast versterken netwerken voor intervisie en ondersteuning (zoals via de LVAK) de rol en het uithoudingsvermogen van aandachtsfunctionarissen.

Samenvattend concludeert het onderzoek dat het optimaal functioneren van de aandachtsfunctionaris HGKM vraagt om een samenhangend pakket van randvoorwaarden, met bestuurlijke betrokkenheid als fundament. Zonder deze voorwaarden blijft de meldcode kwetsbaar in de praktijk en kunnen aandachtsfunctionarissen hun cruciale rol slechts beperkt waarmaken.